

ÉBES KÖZSÉG

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA – 2017

EBES KÖZSÉG

INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

1.BEVEZETÉS	4
1.1.AZ ITS TERVEZÉSÉNEK EURÓPAI UNIÓS BEÁGYAZOTTSÁGA	4
1.2.A HAZAI FEJLESZTÉSPOLITIKA FŐ ELEMEI	5
1.3.A STRATÉGIA TERVEZÉSÉNEK PARTNERSÉGI FOLYAMATA	5
2. A KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	5
2.1.A TEMATIKUS CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	6
2.2. A TELEPÜLÉSRÉSZ SZINTŰ (TERÜLETI) CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	8
3. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	9
3.1.AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK	10
3.1.1. REHABILITÁCIÓS AKCIÓTERÜLETEKEN TERVEZETT FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA	11
3.1.2. EGYÉB SZEMPONTBÓL BEAVATKOZÁST IGÉNYLŐ TERÜLETEKEN MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA ÉS PÉNZÜGYI VONATKOZÁSAI	12
3.2. AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK ÉS EZEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIA CÉLJAIHOZ	12
3.2.1. KULCSPROJEKTEK MEGHATÁROZÁSA	12
3.2.2. HÁLÓZATOS PROJEKTEK MEGHATÁROZÁSA	13
3.2.3. EGYÉB, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA	13
3.3. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE	14
4. A FEJLESZTÉSEK SZEGREGÁCIÓS VETÜLETE	14
4.1. A FEJLESZTÉSEK SZEGREGÁCIÓS HATÁSÁNAK KIVÉDÉSÉRE HOZOTT INTÉZKEDÉSEK	15
4.2. A SZEGREGÁCIÓT OKOZÓ FOLYAMATOK MEGVÁLTOZTATÁSÁRA, HATÁSUK MÉRSÉKLÉSÉRE TEENDŐ INTÉZKEDÉSEK:	15
5. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	15
5.1. KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	15
5.2. BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	17
6. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	17
7. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	17
7.1. AZ ITS MEGVALÓSÍTÁSA	18
7.2 AZ AKCIÓTERÜLETEK FEJLESZTÉSÉRE VONATKOZÓ SWOT ANALÍZIS	18
7.3. MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA	21

EBES INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Tervezet, 2017 április 10.

1.BEVEZETÉS

Ebes település településfejlesztési elképzelései megvalósításához 2017-ben középtávra szóló integrált településfejlesztési stratégiát (ITS) készít.

1.1.AZ ITS TERVEZÉSÉNEK EURÓPAI UNIÓS BEÁGYAZOTTSÁGA

Az Európai Unió fejlesztési politikája 11 tematikus célra nyújt támogatást 2014 és 2020 között. A fejletlen zónákban prioritása van a kohéziós alapból történő támogatásnak: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági modellre való áttérés támogatásának, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdításának, a környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonysága előmozdításának, a fenntartható közlekedésnek és a hálózati infrastruktúrák javításának valamint a hatékonyabb közigazgatás kialakításának. Az un. szociális alapnál prioritás a fenntartható és minőségi foglalkoztatás előmozdítása, a munkaerő mobilitásának támogatása, küzdelem a szegénység és a diszkrimináció ellen, az oktatásba, képzésbe (az élethosszig tartó tanulásba is) befektetés, de itt is fontos a közigazgatási hatékonyság javítása. A valamennyi tematikus célt támogató regionális politika kiemelt területe a kutatás, a technológiai fejlesztés és innováció erősítése, az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének és használatának terjesztése, minőségük javítása, a kkv-k versenyképességének fejlesztése, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági modellre való áttérés támogatása.

A kistelepülések körében nehezen értelmezhető a régiók szintjére megfogalmazott fejlesztési területek közül a kutatás, innováció erősítése, a kkv-k versenyképességének fejlesztése, a felzárkózást segítő kohéziós fejlesztések köréből fontos lehet a fenntartható közlekedés, a hálózatos infrastruktúra fejlesztés elősegítése, a foglalkoztatást segítő köréből az oktatásba, képzésbe befektetés és a munkaerő – helyi társadalmakat bomlasztó - munkaerőigények szerinti mozgatása.

1.2. A HAZAI FEJLESZTÉSPOLITIKA FŐ ELEMEI

Az integrált fejlesztési stratégiák Európa intelligens („smart”), fenntartható és befogadó („inclusive”) növekedésének céljaira orientáltak. A 2014 – 2020 évi kohéziós politika megvalósítását szolgáló ún. közös rendelkezések 11 ún. tematikus célkitűzést határoztak meg. A kistéle-
pülési szintre értelmezhető tematikus célokra koncentrált Ebes település.

1.3. A STRATÉGIA TERVEZÉSÉNEK PARTNERSÉGI FOLYAMATA

A tervezési folyamat ún. közösségvezérelt helyi kezdeményezésekre (fejlesztésekre) alapozott, *az érintett helyi közösség által elkészített fejlesztési stratégiát nagy részben önmaga hajtja végre az érintettekől felépülő projekt-menedzsment szervezet révén.* A legfontosabb partnerségi csoportok: - szakmai felügyelet, - partnerek a fejlesztések működtetésében, – felhasználók, - az önkormányzat érintett szervezeti egységei, - érdekképviselői szervek, - érintett államigazgatási szervek - területi (megyei) önkormányzat érintett képviselője.

A 314/2012. (XI.8.) sz. Kormányrendelet 9. sz. melléklete írja elő a kötelező módon bevonandó partnerek körét, szakterületüket és adatszolgáltatási területüket, amelyek elsősorban az államigazgatási szervekre vonatkoznak.

A véleményezők és bevonandók második köre: - az érintett települési önkormányzatok - kamarák, vállalkozásfejlesztést támogató szervezetek, – vállalkozások, - ipari parkok, inkubátorházak.

- közüzemi szolgáltató cégek, - közlekedési vállalatok, - Magyar Államvasutak, - Magyar Közút Nonprofit Zrt., - energia ügynökség, - marketing szervezetek, - területileg illetékes egészségügyi intézmény, - egyházak, - kisebbségi önkormányzatok, - civil szervezetek, - kulturális és sport intézmények, - ifjúsági szervezetek, – iskolák.

A véleményezők és bevonandók harmadik körébe az állampolgárok és az őket képviselő érdekképviselői szervezetek, társadalmi kezdeményezések, valamint gazdálkodó szervezetek tartoznak.

2. A KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

A jövőkép és az általános célok

A település jövőképe fő céljaiban fogalmazódik meg.

Ebes település hosszú távra szóló településfejlesztési koncepció szerinti fő célja, hogy a növekedési tengelyen elhelyezkedő település korszerű alapképzési és kulturális színvonalával is vonzó életminőséget biztosító, népességét megtartó település legyen.

Három alcél kapcsolódik szorosan e fő célhoz:

- 1.gazdasági potenciál növelés
- 2.alapképzési és kulturális mikro-centrum felépítése
- 3.tartósan vonzó életminőség biztosítása

Jövőkutatói szemlélettel természetesen több jövőszcenárió lehetséges, de a stratégia kifejtése egy optimális változatra történik.

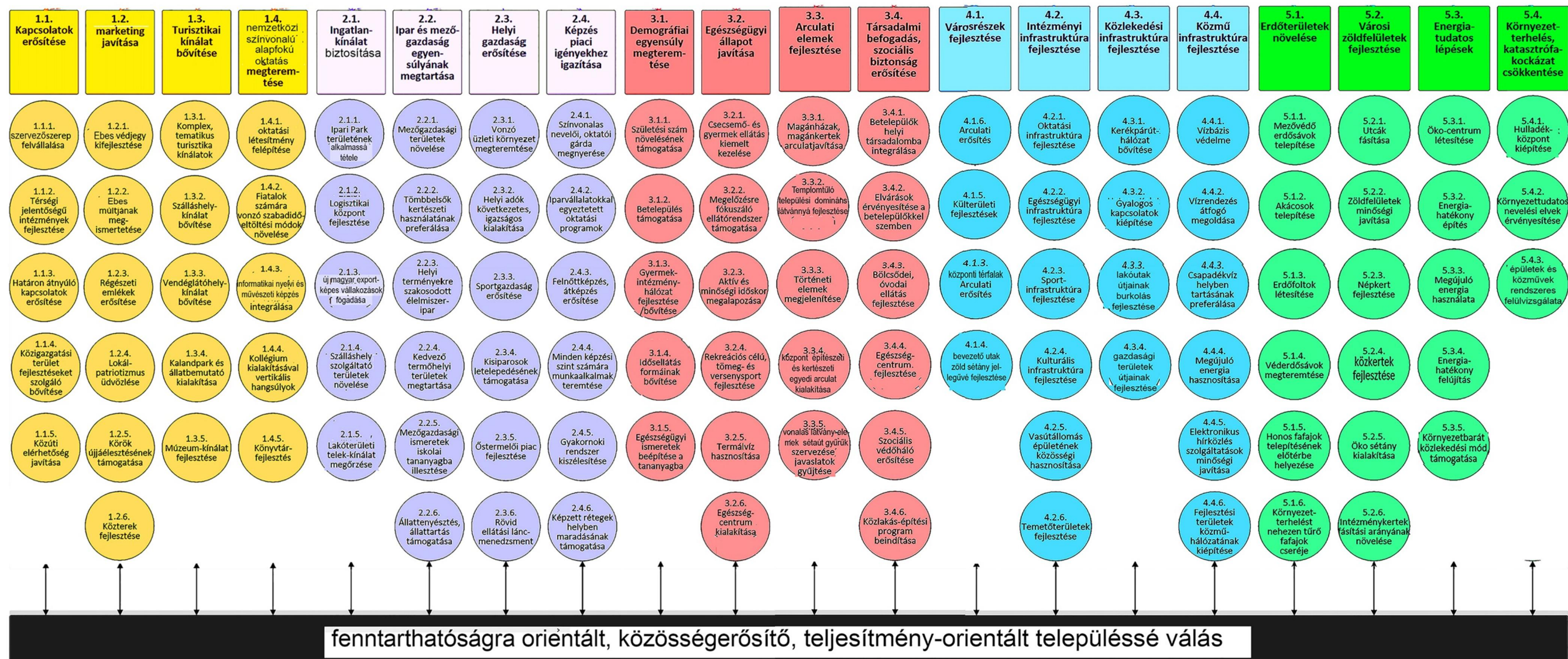
2.1.A TEMATIKUS CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

Az Ebes települési ITS keretében az áttekinthetőségre is tekintettel öt domináns tematikus cél - inkább cél-mező - keretében húsz sajátos cél-terület és azok további részcélokra bontása javasolt. Az öt domináns tematikus cél:

1. Kapcsolatok, szövetkezesek, az ezt megalapozó vonzerők fejlesztése
2. Sokszínű gazdálkodási arculat és gazdálkodási tudás fejlesztése
3. Népességmegtartó tényezők fejlesztése
4. A digitalizációra is koncentráló kiváló infrastruktúra kialakítása, beleértve a külső és belső közlekedési feltételek és elérhetőségek javítását
5. Vonzó természetközeli környezet és környezetkímélő működés kialakítása

tematikus célok és részcélok

Egy kis településnél a fő és részcélok differenciált megfogalmazása lehetséges. A célok ilyen bemutatása arra jó, hogy a fő célok közötti prioritást és vélekedések alapján sürgősen megvalósítandó településrész szintű cél költségigényét érzékeltesse, reális keretek közé szorítsa. Jelentős értéke az, hogy az uniós fejlesztési források megszerzéséhez érveket kínál, esetenként a monitoring fázisban értelmezhető mennyiségi és minőségi paramétereket kínál.

2.2. A TELEPÜLÉSRÉSZ SZINTŰ (TERÜLETI) CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

A település területfelhasználása, működtetése tekintetében eltérő területeket a rendezési tervek jelölésmódjával ismerteti a stratégia megfogalmazását előkészítő vizsgálati anyag. Mind a lakóterület-fejlesztés, mind a gazdaságfejlesztés vonatkozásában értelmezhetők azok a területek, amelyeknél funkcióváltozás lehetséges hosszú távon. A közép távra szóló ITS e változási lehetőségek köréből kiemelhető. A kistelepülés nagyvárosi szinten szokásos településrészekre tagolása nem vált szükségessé.

A település arculatának, működésének középtávon reális változásában kulcsszerepet játszó kiemelt jelentőségű területek akcióterület megjelölést kaptak.

A települési ITS keretében az elmúlt évtized során alkalmazott részletességgel kerülnek kifejtésre az e területekre vonatkozó fejlesztési elhatározások és az uniós források bevonásával történő megvalósításhoz kapcsolódó, a mérhető eredményeket részletező monitoring-tervezet.

3. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

A településfejlesztési koncepció tárgya a település működésének teljes spektruma. Alapvetően eltér a főként a település területrészeire vonatkoztatható, a területi tervezés körében értelmezhető integrált településfejlesztési stratégia tartalmától. Utóbbi mozgásterét behatárolják a társadalom ágazatonként irányított szféráiban megfogalmazott működtetési-fejlesztési döntései, amelyek csak közvetve hatnak a települések területhasználatára, elérhetőségére, környezeti jellemzőire. A településfejlesztési koncepció 15-20 évre kiható döntései a rövid távon ismert gazdasági-pénzügyi mozgástérben és sűrűn változó fejlesztéspolitikai forráselosztástól függenek. Jól láthatók a település nagytávú jövője tekintetében legfontosabb fejlesztési feladatok. A távoli *majdra* vonatkozó lakossági és vállalkozói türelem csekély. Ezért jellemző és érthető a fejlesztési források egy részének komfortot javító akciókra fordítása.

Az integrált településfejlesztési stratégia keretében jellemző, hogy látványosan részletezi a településfejlesztés fő céljaitól a részcélokon át a konkrét intézkedésig terjedő település-működést. Mivel a stratégia nem hosszú távra szól, elvileg a hosszútávra szóló településfejlesztési koncepciónak felül kellene írnia a stratégia keretében megfogalmazott prioritásokat. Itt van jelentősége az alcélok és intézkedések megszorításának. Ezek között megosztva rejtőznek azok az akcióterületi fejlesztések, amelyek felértékelik a magánberuházásra esélyes területeket, amelyek a lakosság komfort érzetét is javítják. *Az integrált stratégia keretét ad ahhoz, hogy az önkormányzatok forrás-önrészeiket ne csak olyan infrastruktúra-fényezésre fordítsák, amely után nem marad forrás kiváló tanárok, kiváló szakemberek településbe vonzására, szellemi-kulturális szint erősítésére. Ebes önkormányzata és legjelentősebb gazdasági szereplői az elmúlt években példás gondossággal hangolták össze a település-komfortosítás és a távlati fejlesztések forrásait.*

Az önkormányzatok saját forrásainak növekedése a termelő-szolgáltató befektetőktől várható. Az integrált stratégiák hozadéka ilyen tekintetben erősen eltérő. A komfortosító stratégiákra uniós pénzt szánni semmi értelme, ha adózó-termelő-szolgáltató vállalkozások számára nem válik vonzóvá a hely, mivel lakossága előregedett, fiataljai eltávoztak, lakosságának száma feltűnően csökkenő. Ez akkor a legfájóbb, ha megyeközpont vagy más nagyváros szintjén tapasztalható. Kevésbé feltűnő a „hagyományosan” elszegényedett országrészekben erőlködő nagyvárosoktól távoli középvárosokról van szó. Ezek törekvései találkozhatnak az Ebes jellegű, nagyvároshoz közeli települések fejlődési törekvéseivel. De közép távon csak az alap és középfokú képzés extra minőségére törekedve és a szociális szövetkezetek illetve kisvállalkozások érdekében történő kormányzati szinten közös fellépéssel. Választási ciklusok kezdetén indított radikális

lépésekkel, több ciklusok át fenntartott szövetségekkel e települések szellemi-kulturális vonzereje megindíthatja a befektetői mozgásokat.

Ebes település kétszeresen szerencsés helyzetben van. Nem csupán Debrecen közelsége miatt, hanem a település belső szervezettsége, önállósága révén, de a szinte stabil lakosságszám és iskolai képzései színvonala valamint a fokozottan hátrányos területek, a szegregáció hiánya miatt is vonzereje közép távon jó. Azonban hosszú távon ezt a pozícióját szomszédos településekkel kialakított informális szervező szerepre hivatottan, a Debrecennel kialakítandó partneri kapcsolatok szorgalmazásával tarthatja meg. Mielőtt tehát a szokásos fejlesztési stratégia részleteket kifejtené, költségvetési alapot kell képeznie, a hosszú távú fejlesztési koncepcióra alapozottan a humán erőforrásra javasolt fordítania forrásait. Értékes előzményei vannak ennek a helyi politikának mind a közművelődés mind az oktatás területén.

A közeljövőben az elért és elérendő humán fejlesztés médiabeli menedzselését radikálisan erősíteni szükséges a színvonalas helyi tájékoztató lap hatókörén túllépve. A települési jövőkép elfogadására és arra a kollektív akaratra lehet hivatkozni, az integrált településfejlesztési stratégiák látvány-központú önkormányzati forrás-eltérítésével megbirkózva. A humán fejlesztés minden mozzanata támogatást fog kapni a helyi vállalkozásoktól.

Mivel Ebesen nincsenek barnamezős, felhagyott iparterületek, nincs szegregációs probléma, akcióprogramokat fogalmazni az alábbi területekre javasolt:

3.1.AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK

Az 1-9 akcióterületekre megfogalmazott beavatkozások:

Ebesen nincsenek barnamezős, felhagyott iparterületek, hagyományos értelemben nincs akcióterületekkel lefedhető szegregációs probléma. Az akcióterületi programok világosan jelzik azok uniós célokhoz kapcsolódását.

1.A akcióterület: az iskola további alapterülettel bővítése, felszereltségének, különösen szaktantermeinek jelentős fejlesztése, tagolható rendezvénytér, sporttér és szabadidő-tér, iskolai felső tagozatos informatikai centrum kialakítása, középfokú oktatás feltételeinek előkészítése, tehetséggondozás erősítése.

1.B akcióterület: főtéri és főtér körüli térségekben funkcióbővítés, attraktív kertalakítással a református templom körül

1.C akcióterület: közművelődési-múzeumi-könyvtári együttes az iskolai informatikai fejlesztéssel összhangban, a Debreceni Egyetem könyvtárával szoros kapcsolatban, kutatói helyek kialakításával

2. akcióterület: tömbfeltárások felülvizsgálata, a kialakult kertes telkek feldarabolásának megállítása, az elmúlt két évtizedben tapasztaltak alapján, a jövőbeli lakossági önerővel történő tömbfeltárás feltételeinek tisztázása
3. akcióterület: középtávú feladat a kertvárosias lakóterület és a falusias lakóterület tömbkialakítások új szabályozásának kidolgozása
4. akcióterület: a hosszútávú lakóterületi beépítés térségében a kapcsolódó intézményi területek lehatárolásának kidolgozása 15 éves távlatban, a már középtávon kialakítható sport és szabadidős funkcióra kialakított területekre különös tekintettel
5. akcióterület: az Ipari Park beépítése környezetvédelmi és tájvédelmi jellemzőinek meghatározása, infrastruktúra fejlesztése (útburkolások), por, zaj és rezgésszennyezés megfékezése
6. akcióterület: Négyes főút mentén „inkubátor-kert” szociális szövetkezetek és helyi vállalkozások részére könnyűszerkezetes pavilonokkal, intenzív liget jellegű fásítással
7. akcióterület: Templomdomb romtemplom feltárása, régészeti park kialakítása gyermek-kutatóhelyekkel
8. Akcióterület: Területfelhasználás megyei rendezési tervvel való összhangba hozás, a terület mezőgazdasági hasznosítás lehetőségével is számolva.
9. akcióterület: tájrendezési terv kidolgozása és megvalósítása az iparterületi bekötőút fő települési bekötő úttá fejlesztése során, a bekötő út északi oldalán ligetes erdősáv kialakításával, a közeli dűlőutak menti fásítás megvalósítása, az iparterületi építmények arculatát és teherforgalmi burkolt térségek sivárságát takaró fásítással. Amennyiben az útépítés az önkormányzatot is jelentős költséggel terheli, az útépítés és a kapcsolódó kerékpárút-fejlesztés önálló akcióterületi téma lesz.

Az akcióterületi fejlesztések részletes ütemezése, forrásigényének körvonalazása széles körű egyeztetést igényel.

Az akcióterületeken történő fejlesztések keretében értelemszerűen érvényesülnek az ITS tematikus céljai.

3.1.1. REHABILITÁCIÓS AKCIÓTERÜLETEKEN TERVEZETT FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA

Akcióterületi léptékű rehabilitáció igénye egy komplex kulturális központ kialakítása kapcsán fogalmazódhat meg. Ha a jelenleg időknek napközi otthonaként működő kastély épület és hozzá kapcsolt létesítmény közösségi hely céljára lenne kialakítva, a meglévő könyvtár és múzeum rehabilitációjával egybekötött fejlesztés valósulhat meg, egy tizedik akcióterület formálódhat.

3.1.2. EGYÉB SZEMPONTBÓL BEAVATKOZÁST IGÉNYLŐ TERÜLETEKEN MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA ÉS PÉNZÜGYI VONATKOZÁSAI

A 6. akcióterület (négyes főút mentén „inkubátor-kert” szociális szövetkezetek és helyi vállalkozások részére könnyűszerkezetes pavilonokkal, intenzív liget jellegű fásítással) közvetve kapcsolódik az uniós kohéziós politika kapcsán kiemelt fő célokhoz. Ugyanis a területfelhasználási jelleg és a támogatás címzettjeinek érdekérvényesítő képessége igen gyenge, így csak a középtáv utolsó éveiben esélyes támogatásra.

Forrásigénye 2017-es költség szinten ötvenmillió forint alatt marad és több évre bontható.

A 8. akcióterület nem beruházási forrásigénye miatt kíván figyelmet, hanem a településrendezési tervnek a megyei rendezési tervtől eltérő területfelhasználás előírása miatt fennálló ellentmondásból eredően. Az akcióterület részletes vizsgálata esetén a területfelhasználás indokolttá válhat, azonban súlyos infrastruktúra vonzatokkal kell számolni.

9. akcióterületnél kiemelt tematikus cél tájrendezési javaslatok kidolgozása, különös tekintettel a dűlőutak menti fásításra, de a leendő településközpont felé vezető bekötő útra tekintettel a jelenlegi nyers ipari parki üzem-sorokkal jellemezhető látvány takarását is megoldja és a túloldalon igényes ligetes-parkos sávval vonzó bevezető térség kialakítását is biztosítja az akciótervi program.

3.2. AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK ÉS EZEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIA CÉLJAIHOZ

A település központ-arculatának kisvárosias kialakítása az elmúlt évtizedekben jellemző központi utcai tömbfeltárással beépítés sűrítéssel nem kívánatos. Ahhoz, hogy a megindult zártso-rúsító kísérletektől eltérően a zöld parkokba komponált, nem mesterkélt városiasított közintézmények váljanak meghatározó jellemzővé – ez az iskola esetén már nehezen oldható meg – olyan beépítési terv kialakítás szükséges, amely a település egyedi arculatát, zöldterület-igényességét hangsúlyozni képes.

3.2.1. KULCSPROJEKTEK MEGHATÁROZÁSA

Akcióterületi keretet nem kíván, de kulcsprojektként kezelhető az oktatási intézmény fejlesztés, amelyet az állami rendelkezés alá helyezés mellett kell elérni. *Amennyiben ez a fejlesztés elmarad, a gazdasági prosperitás ellenére csökken a település vonzereje.* Nem szabad elfelejteni, hogy a település mai népességszámának 6500 főre növekedést prognosztizáltak húsz éve, valójában pedig a húsz évvel ezelőtti 4500 körüli népességszám megtartása is nagy eredmény. A

következő évtizedben különösen nehéz lesz e szint tartása, hiszen jelentős további népességvándorlással kell számolni a kelet-alföldi térségben.

3.2.2. HÁLÓZATOS PROJEKTEK MEGHATÁROZÁSA

Hálózatos projektkategóriák:

1. Közútfejlesztés
2. Kerékpár-fejlesztés
3. Községi közlekedés fejlesztése
4. Vállalkozások fejlesztése
5. Közintézmények fejlesztése
6. Általános és középfokú képzés fejlesztése
7. Közvilágítás-fejlesztés
8. Kulturális fejlesztések
9. Sport és rekreációs fejlesztések
10. Mezőgazdasági-kertészeti program

E kategóriák kiemelt jelentőségét a fejlesztések jelentős egyeztetési igénye, a kommunikációs elvárások és a még mindig csekély egyeztetési hajlandóság együttesében lehet érzékelni. A kistérségi önkormányzatok menedzsmentjei kevésbé felkészültek e hálózatos projektek kezelésére. Az önkormányzati menedzsment szükségessége és a több éven át zajló fejlesztési munkák mentén fenntartása a sajátos személyi feltételek miatt jelentős erőforrást igényel.

3.2.3. EGYÉB, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK MEGHATÁROZÁSA

Az uniós forrásoknak a jövőben is jelentős része szolgál közlekedési infrastruktúra fejlesztésére. A település központja felé az iparterület felől bevezetett bekötőút húsz év óta szerepel a rendezési tervben, bár kevés figyelmet kapott. Amennyiben önkormányzati forrást is kíván a kiépítése, az út körüli térség kisvállalkozások részére is alkalmas beépítési lehetőségét is figyelembe véve egy tizedik akcióterület lehatárolása feltétlenül szükséges.

Az ITS egyeztetése során ilyen kiegészítés szükségessége megfogalmazódhat.

Az uniós célrendszer felől tekintve jelentős feladatok keretébe nem foglalható, de a kulcsfontosságúnak mondható képzés-fejlesztésen is túlmutat fontosságával a térségi együttműködés valószínű térségi együttműködés megvalósítása. A gazdasági prosperitás és lakossági jövedelem-

szerezés tekintetében hanyatló kelet-magyarországi térségben a kistelepülések helyzetfelismerésén és életösztönén múlik, hogy a vesztes zónákba eveznek, vagy együttesen legalább egy közp városi érdekérvényesítő erőt tudnak megjeleníteni. Az elmaradottabb településekkel összefogás fontosságát, *létfontosságát* a ma még nyertes kistelepülések lakossága nehezen érti meg, de a hátrányos helyzetű térségek sem bíznak számukra is előnyös partnerség kialakulásában, elsősorban Debrecen irántuk mutakozó több évtizedes passzivitását megtapasztalva.

A kistelepülések együttműködésének erősítése összhangban van a Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020 alapelveivel:

Az állam közösségi és környezeti érdekeket érvényesítő szerepvállalása, átláthatóság

Közösségi hasznosulás, méltányos elosztás

Rendszerszemléletű megközelítés

A helyi gazdaságra és a hálózati jellegű együttműködésekre építkezés

Helyi közösségi részvétel, együttműködés

A Nemzeti Vidékstratégiai megvalósítási kereteit a Darányi Ignác Terv adja.

A stratégia átfogó célkitűzése: „Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.”

A kistelepülések összefogásának jelentősége e stratégiai célkitűzés megerősíti.

3.3. A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE

Az integrált területfejlesztési stratégia számol azzal, hogy a tervezett fejlesztések jelentős része szinte párhuzamosan történhet, feltéve, hogy a menedzsment ennek kezelésére képes lesz.

4. A FEJLESZTÉSEK SZEGREGÁCIÓS VETÜLETE

Ebes településen a munkanélküliséggel és súlyos szegénységgel, fedél nélkülséggel is jellemzett szegregációs területek nincsenek. Az antiszegregációs feladatok új területe a kistelepülési, szaktudással és felsőfokú képzettségekkel rendelkezők tudásmegtartó életvitele tekintetében súlyosan hátrányos helyzetének javítása.

A nagyváros-kistelepülés közötti viszonyban a kistelepülés felsőfokú képzettségű lakossága számára súlyos szegregáció érvényesül, hiszen aránytalan erőfeszítéssel sem tudják megközelí-

teni azt a tudásfenntartó-fejlesztő életvitelt, amely – bár a fővárosihoz képest csak töredékesen, de - adott Debrecen értelmiségi társadalma számára.

4.1. A FEJLESZTÉSEK SZEGREGÁCIÓS HATÁSÁNAK KIVÉDÉSÉRE HOZOTT INTÉZKEDÉSEK

A fejlesztések során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bárminemű beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A fejlesztési dokumentumoknak, a település stratégiai dokumentumának és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elveknek kell érvényre jutniuk.

A különbség mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések elsősorban a Debrecen és a középvárosok valamint a kistelepülések közötti késő esti tömegközlekedés fejlesztése segítheti, ami a tudományos programokon túl a sport- és kulturális szolgáltatások elérése tekintetében is elfogadhatatlan hátrányt is mérsékelni képes.

4.2. A SZEGREGÁCIÓT OKOZÓ FOLYAMATOK MEGVÁLTOZTATÁSÁRA, HATÁSUK MÉRSÉKLÉSÉRE TEENDŐ INTÉZKEDÉSEK:

A kistelepülések együttes fellépése szükséges országosan érvényes kompenzációs rendszer kialakítására még mielőtt a vidéki értelmiség elmenekül e többszörösen hátrányos térségekből.

5. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

5.1. KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

A külső összefüggések elemzése a nagyvárosi stratégia formálás szintjén játszik szerepet a nemzetközi szintű fejlesztési programokkal való illeszkedés vizsgálata, a nemzeti szintű és megyei szintű (NUTS III.) fejlesztési programokkal való illeszkedés vizsgálata keretében.

A települési szintű fejlesztési programokkal való illeszkedés vizsgálata az előkészítő vizsgálat keretében megtörtént. A települési szintű fejlesztési programokhoz illeszkedés érvényesül. (Ld. a vonatkozó 2014 évi települési ROP program meghatározásait)

Az EU 2020 stratégia (intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés) megvalósítása érdekében kijelölt 2014-2020 közötti EU kohéziós politika tematikus célkitűzései az alábbiak:

- (1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
- (2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;

- (3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
- (4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- (5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
- (6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- (7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
- (8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
- (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
- (10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- (11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

Megyei területfejlesztési koncepcióhoz való illeszkedés

Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlése 386/2013 (XI.29) sz. MÖK határozatával fogadta Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Koncepcióját, melyben a megye stratégiai céljai két szinten, ágazati és területi szinten kerültek meghatározásra annak érdekében, hogy a különböző tématerületeknek és ágazatoknak, valamint a megye területi tagozódásának megfelelő fejlesztések kiemelésre kerülhessenek. Ezek az alábbiak:

Stratégiai ágazati cél 1 (Á1): Az Alföld értékeire épülő fenntartható környezet

Stratégiai ágazati cél 2 (Á2): Versenyképes gazdaság és egészséges élelmiszer

Stratégiai ágazati cél 3 (Á3): A megye gazdasági szerkezetének megfelelő oktatás, szakképzés

Stratégiai ágazati cél 4 (Á4): Közösségi, szociális, egészségügyi és társadalmi fejlesztések a leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének és életminőségének javítására

Stratégiai területi cél 1 (T1): Debrecen, az Életerős város, mint a Kárpát-medence egészség és innováció fővárosa

Stratégiai területi cél 2 (T2): Járasközpontok és járási szintű kisvárosok, mint a helyi közösségek együttműködéseinek centrumai

Stratégiai területi cél 3 (T3): Kistelepülések, mint az élhető vidéki közösségek színterei

A község célrendszere szorosan kapcsolódik a megyei területfejlesztési koncepció Á1, Á2,

Á3, Á4 és T3 céljaihoz.

5.2. BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

Az ITS eltérő szintre megfogalmazott célrendszere logikai kapcsolódásokkal épült fel. A tervezett tevékenységek hatásai a megvalósítással párhuzamosan változó külső feltételektől függően alakulnak. Az Ebes és Debrecen közötti kapcsolat intenzitása és minősége az 2017-beli jellemzőkhöz képest 2020-ig jelentősen nem változik, ami gyengíti a kistélepülések fejlesztési erőfeszítéseinek hatékonyságát.

6. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A stratégia részleges megvalósulása mellett is javítja Ebes polgárainak életminőségét. Az akcióterületi programok teljes körű megvalósulása jelentős hatású lesz, ha az akcióterületi fejlesztések hátterét megteremtik a kistélepülések összefogásával.

7. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

A stratégia céljainak elérését biztosító fejlesztéseket alapvetően meghatározza azok környezete, amely esetében a természeti és infrastrukturális környezet mellett meghatározó szerepet tölt be a helyi önkormányzat és annak szabályozási gyakorlata. A pénzügyi erőforrások tudatos felhasználásából származó vélelmezett hatásokat sokszorosán felülmúlhatja az önkormányzat a hatáskörébe rendelt szabályozási eszközök tudatos alkalmazásával, ám ennek ellenkezője is igaz: a megfelelő és támogató szabályozás hiánya ellehetetleníti, megghiúsíthatja a pénzügyi eszközökre alapozott fejlesztéseket.

Ezért a stratégia sikeres megvalósításához elengedhetetlen az önkormányzat konzisztens és kiszámítható jogalkotói és jogalkalmazói magatartása, az átlátható, támogató adminisztratív és szabályozási környezet biztosítása és fenntartása, legyen szó akár milliárdos befektetésekről, akár a szociális segély igénybevételéről. A helyi gazdaságpolitika céljait világosan meg kell fogalmazni, meg kell határozni a célok megvalósításához szükséges támogató jogi, szabályozási lépéseket, és tudatosan végre is kell hajtani azokat.

Az önkormányzatnak a helyi gazdaság szabályozásában, valamint a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartása **csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a befektetések kockázatát.**

Különösen fontos továbbá **az építési szabályok meghatározása és a területhasználat korlátainak felállítása** úgy, hogy az megfelelő rugalmassággal módosítható lehessen, amennyiben befektetői igény jelentkezik – természetesen a helyi lakosok érdekeinek maximális érvényesítése mellett. A befektetői folyamatot lehetőség esetén különböző eszközökkel is ösztönözni, gyorsítani lehet.

Ebes önkormányzata vagyonkezelési gyakorlattal rendelkező szakemberekkel készül a pályázati programok megvalósítására.

7.1. AZ ITS MEGVALÓSÍTÁSA

Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítása szervezeti keretei részben előírtak, részben homályban maradnak.

Megjelenik a településközi koordináció, az együttműködés igénye. A városokra szabott ITS kialakításban ennek lényegesen kisebb a jelentősége, mint a kistelepüléseknél.

Nem fogalmazódtak meg az integrált településfejlesztési stratégia céljainak elérését segítő helyi adórendeletek, különös tekintettel arra, hogy a gazdasági szereplőkre többlet-adót kivetni nem kíván az ebesi önkormányzat.

A vonzó befektetési környezet kialakítását segítő tevékenységek, a stratégia megvalósítása szempontjából meghatározó egyéb helyi szabályozások és tevékenységek a vállalkozóknak kiszámítható környezetet biztosítanak.

7.2 AZ AKCIÓTERÜLETEK FEJLESZTÉSÉRE VONATKOZÓ SWOT ANALÍZIS

1.B akcióterület: főtéri és főtér körüli térségekben funkcióbővítés, attraktív kertalakítással a református templom körül

Erősségek	Gyengeségek
Karakteres központi elem a templom Igényes megjelenésű az új községháza Kialakult zöldfelület fejleszthető	A központi térségben északi oldalon jellegtelen térfalak létesültek A sarok-beépítésen túli következő épületek távol állnak a kisvárosi arculattól Kevés az intézmény-funkció

Lehetőségek	Veszélyek
Iskola-arculat javítható, zárt fal jellege oldható Országos nyílt pályázattal kellene új funkció- és arculatgazdagító gondolatokat funkció- és arculatgazdagító gondolatokat és megoldásokat felszínre hozni a gyalogos utak érdekes fonatos rendszere megvalósítható, az utcabútorozás nem naturális szobrokkal gazdagítható	Újabb jellegtelen építmények jelennek meg Az iskolai oktatás igényességét nem jelzi az épület és környezetének nagyvonalú megkomponáltsága, nem alakul ki hosszabb, hurokos gyalogos utca-együttes

1.C. akcióterület: közművelődési-múzeumi-könyvtári együttes az iskolai informatikai fejlesztéssel összhangban

Erősségek	Gyengeségek
Kiváló szakember bázis A meglévő múzeum-könyvtár „szükségmegoldás” telkén részben rehabilitációval lehetőség van korszerű művelődési ház kialakítására (a régi kastély és a szomszéd épület szolgálati lakások részére kialakítható	Vonzerő-fokozó „kimozdulások” csoportos utazási eszközök és alkalmas szervezők hiányában elmaradnak
Lehetőségek	Veszélyek
Szabadidős program választék bővül fedett asztali tenisz terekkel sport is helyet talál, művészeti és természettudományos diákkutató helyek formálhatók	ragaszkodás a neobarokkos volt kastély és szomszédja felhasználásához kultúrház-ifjúsági ház célra

2. akcióterület: tömbfeltárások felülvizsgálata

Erősségek	Gyengeségek
Van központhoz közeli új lakóterület, a húsz éve kigondolt tömbfeltárások megszüntetésére van lehetőség, a nagykeres lakóházak felértékelődhetnek az új ház építése horror áron történhet, a régi nagykeres házak felújítása vonzó lesz.	Az előregedő lakosság és gyereke szabadulna a jórészt elavult háztól, kerttel bajódástól, kevés a nagykeres ingatlant vásárló és felújításban lehetőséget látó (tájékoztató támogatás kellene)
Lehetőségek	Veszélyek
Önkormányzati támogató program az idősek	A tömbfeltárások akár csak egy érintett telek-

lakásait beszámító idők háza révén feljavított lakások piacra vihetők	tulajdonos általi megakadályozása Az elavult házak nagy száma miatt a házak bontása és a jelenlegi harmonikus arculat megbomlása várható
---	---

3. akcióterület: középtávú feladat a kertvárosias lakóterület és a falusias lakóterület tömbkialakítások új szabályozásának kidolgozása

Erősségek	Gyengeségek
A kertvárosiasra tervezett új lakóterületek könnyűszerkezetes igényes lakásokkal beépülhetnek úgy, hogy a területek egy részén párhuzamosan lehetséges falusias beépítés és mezőgazdasági termelésre is szabadon maradhatnak sávok.	Még csekély állattartás esetén is szaporodnak a szomszédokkal a konfliktusok, a kialakított telkek állattartásra kicsik, önkényesen nagy-állat tartók is lehetnek
Lehetőségek	Veszélyek
Igényes, villaszerű arculattal beépítés esetén kialakulhat tartósan vonzó lakóterület, üzletes és szolgáltató funkciók is helyet találhatnak	A lakóterületek nem adnak lehetőséget önálló gazdálkodásra, a kertek funkciója megszűnik.

4. akcióterület: a hosszútávú lakóterületi beépítés térségében a kapcsolódó intézményi területek lehatárolásának kidolgozása 15 éves távlatban, a már középtávon kialakítható sport és szabadidős funkcióra kialakított területekre különös tekintettel

Erősségek	Gyengeségek
A sport- és szabadidős, extrém sport területek iránti igény nő, de zavaró a lakóutcák térségében, tehát vonzó lehet a még beépítetlen lakóterület térségben.	a még mezőgazdasági hasznosítású területek tulajdonosai tiltakoznak a „gátlástalan” sportolók miatt, a térség lakóterületként leértékelődik
Lehetőségek	Veszélyek
Nagytelkes villanegyed rész és a sportos-zajos rész határozott külön választása, lakópark jogállású jól zárt területek kialakítása	Mezőgazdasági nagyvállalkozó megvásárolja a terület jó részét, pl. melegházi kertészetet vagy feldolgozó üzemet létesít

5. akcióterület: az Ipari Park további beépítésének előkészítése a környezetvédelmi és tájvédelmi jellemzők meghatározása, infrastruktúra fejlesztése

Erősségek	Gyengeségek
<p>A tervezett új bekötő út mentén kisvállalkozások részére vonzó komfortos területek alakulnak ki</p> <p>A Curver cég automatizáló programja miatt a dolgozói létszám ugyan csökkenhet, de az új vállalkozások számára fontos munkaerő rendelkezésre állhat</p>	<p>Kisvállalkozásokat indítók mennek a Dunántúlra és külföldre, de ez a folyamat lelassul és megindul a visszatörődés kelet felé. Tartós szegénységre berendezkedés következik.</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<p>Kezdő kisvállalkozások alig maradnak, ellenben profi közép-vállalkozók telephelyet alakítanak.</p> <p>Az automatizálás miatt egyre érdekesebb és egyedi megoldásokra is érzékeny termelés alakul ki.</p>	<p>Tartósan gépies munkára keresnek külföldi tulajdonosok munkaerőt, mivel a teljes hazai piacon hasonló a helyzet, a képzettség leértékelődik</p>

A SWOT analízis részletes kifejtése az ITS-re vonatkozó egyeztetések után történik.

Nagy valószínűséggel átrendeződnek a témakörök, további akcióterületek fogalmazódhatnak meg. A részletes kifejtés során egy-egy analízisen belüli állítások összekapcsolása illetve több analízis egymásra vonatkoztatása történik.

A SWOT analízisre vonatkozóan számos kritikus hangú elemzés készült. Kistélepusési léptékben azonban ezek jelentősége elhanyagolható.

7.3. MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA

a. Adott célhoz kapcsolódó hatás-indikátorok. Ezen indikátorok teljes mértékben egyediek, településfüggőek

Egy célhoz –annak összetettsége függvényében –legfeljebb 2-3 indikátor kerül hozzárendelésre. Ezen indikátorok kapcsán azonban fontos megjegyezni, hogy a mérhetőség követelménye várhatóan nem teljesíthető, ezért ezen a hatásindikátorok az ITS-ben leíró jelleggel kerültek meghatározásra.

b. Az adott célhoz kapcsolódó beruházási prioritások tartalmához illeszkedő eredmény indikátorok

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítésének későbbi fázisaiban valósulhat meg az indikátorok célértékeinek meghatározása. Erre a finanszírozás feltételeinek, a források (inputok) nagysága, elérésük módja ismeretében kerül sor.

A monitoring rendszer feladata, működési mechanizmusa és az eredményt mérő hatásindikátorok kidolgozása és ellenőrizhetősége két területre vonatkozóan kíván kimunkálást: a megvalósulást mérő indikátorok kidolgozásán túl azok rendszeres alkalmazása vonatkozásában, az ITS időszakos felülvizsgálata során a kitűzött célok időközbeni teljesülése értékelése során.

A jól működő monitoring rendszer alapja a világos beavatkozási logika összeállítása, a célrendszer megvalósítását szolgáló beavatkozások és projektek azonosítása, valamint a specifikus, mérhető, elérhető, reális és aktuális indikátorok pontos és egyértelmű meghatározása.

A monitoring folyamat szervezete:

Képviselőtestület: a képviselőtestület javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket.

Szakmai Bizottságok: javaslatot tesznek a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra.

Monitoring Bizottság: éves rendszerességgel felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán

Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős: a végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatársat kell kijelölni. A munkatárs feladata, hogy – az egyes beavatkozások megvalósítóival történő rendszeres kapcsolattartás alapján – éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a Monitoring Bizottság vezetője felé továbbítja.

Stratégiai partnerek bevonása: a stratégia kialakításában résztvevő – a Partnerségi Tervben azonosított – szervezetek számára biztosított az éves monitoring jelentéshez való hozzáférés és előzetes véleményezési lehetőség.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

Éves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos dönté-

seket. Az értékelési jellegű tevékenységekbe a város legfontosabb stratégiai partnerei is bevonásra kerülnek. Az éves jelentés tartalma:

- a megvalósítással kapcsolatos tevékenységek előrehaladása,
- a megvalósítással kapcsolatos problémák azonosítása,
- a megvalósítás folyamatainak javítása érdekében végrehajtott intézkedések leírása,
- a stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok,
- a megvalósításra fordított pénzügyi források,
- a szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is,
- a következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása.

Adatbázis: az előre elkészített és folyamatosan frissítendő adatbázis biztosítja az ITS keretében tervezett beavatkozások előrehaladásának, valamint a stratégiai és projektszintű indikátorok teljesítésének objektív és naprakész nyomonkövethetőségét, valamint az esetlegesen felmerülő problémákat megfelelő kezelést. Az adatbázis az éves jelentések mellékletét képezi.